

Kan vi stole på Wikipedia?

Helsemagasinet konsulterer ofte det internasjonale, nettbaserte leksikonet Wikipedia for å dokumentere fakta. Wikipedia er til stor hjelp til å finne data om personer, historiske hendelser, tekniske innretninger eller statistiske data. Imidlertid kan man ikke stole på at man finner upartiske eller sannferdige artikler om for eksempel ortomolekylær medisin, alternativ medisin eller ernæring. Man må ha gode kunnskaper for ikke å bli regelrett lurt av forfattere som skriver på oppdrag fra farmasøytisk industri, eller religiøse og politiske grupper som tilpasser virkeligheten til egne mål. Howard Straus viser en rekke eksempler på slik uetisk praksis.¹

Tekst Howard Straus

Oversatt/tilrettelagt Dag Viljen Poleszynski

Alle som bruker internett til å søke etter informasjon, er kjent med nettstedet Wikipedia. Det dukker svært ofte opp blant de første resultatene på spørsmål som ”hvor stor er befolkningen i Kazakhstan?” eller ”hvor mange franske forelesere er det i USA?” På spørsmål som har liten eller ingen kommersiell betydning eller som ikke er beheftet med vitenskapelige eller politiske kontroverser, gir Wikipedia ofte god informasjon.

Et søk på naturlig helbredelse eller alternativ medisin gir imidlertid ofte svarene som er totalt partiske i favør av korporativ medisin. Naturligvis er farmasøytiske storselskaper blant de aktørene som er villige til å betale for å kontrollere informasjonsflyten. Det er ikke alltid lett å avsløre at slike nettsider inneholder skjult reklame eller propaganda.

Fenomenet med PR forkledd som fakta begrenser seg ikke til temaer om helse. I 2012 ble det kjent at tillitspersoner i Wikipedia-stiftelsen i UK skal ha redigert artikler som ledd i å selge tjenester til ulike PR-byråer.² Et eksempel fra 2001 avslørte at en artikkel om Royal Dutch Shell var redigert av konsulenter som solgte dem tjenester.³

Wikipedias troverdighet blant seriøse forskere har alltid vært svært lav. Det er derfor ikke overraskende at høgskole- og universitetsansatte i hele USA forbyr sitater fra Wikipedia i studentenes avhandlinger.

I 2007 rapporterte *New York Times* at Middlebury høgskole i Vermont hadde forbudt bruk av Wikipedia som kildereferanse.⁴ Samme år publiserte Wikipedia en liste over lenker til artikler om skoler og høyskoler som i 2007–2008 forbyr studentene å bruke Wikipedia som kilde på grunn av upålitelighet.⁵ Er ikke det ironisk, samtidig som informasjon om den kjente, ortomolekylære legen Robert F. Cathcart (1932–2007) er slettet?⁶ Andre ortomolekylære leger og informasjon om ernæringsmedisin er også blitt utradert fra Wikipedia.⁷

Denne forfatteren og mange andre innen alternativ medisin og naturlig helbredelse har personlig opplevd Wikipedias skjevhet etter å ha bidratt til godt dokumenterte artikler fulle av bakgrunnsinformasjon, bare for å oppleve at de er blitt drastisk endret eller slettet av anonyme ”redaktører”, for deretter å bli utestengt fra videre redigering eller bidrag. Slikt er ikke mulig å forene med ønsket om fri flyt av informasjon.

Wikipedia lagrer alle data om tidligere redigeringer. Man kan se endringer ved å klikke på en fane på den aktuelle siden kalt ”Vis historikk” til høyre over artikkelen. Det viser også navnet

på personen som har redigert hvis vedkommende var logget inn. Hver side har sin egen historie knyttet til seg, og som kan sees.

Ikke over streken

Det tok ikke lang tid før USAs næringsliv våknet opp til det faktum at internett var en mektig, demokratisk kilde til informasjon, og at et stort antall bruker det til problemstillinger som ikke gjengis i toneangivende, reklamefinansierte medier. Etter hvert som stadig flere søkte på internett for å finne slik informasjon, vokste Wikipedia som ild i tørt gras.

I begynnelsen var det interessant å se usensurert informasjonsflyt på nettstedet og selv bidra til det. Etter hvert innså det korporative USA at Wikipedia og liknende nettsteder la ut informasjon som var blitt grundig undertrykket av mediene, og satte i gang med å korrigere innlegg. Snart begynte Wikipedia-oppføringene om naturlig helbredelse, holistisk medisin og andre fag å minne om PR-oppgulp fra Monsanto, Merck eller USAs nasjonale helseinstitutter (NIH). Bidragsyttere er ment å være anonyme, og ”frivillige” redaktører skulle være både anonyme og nøytrale. For visse følsomme temaer var dette imidlertid langt fra tilfellet.

Informasjon i Wikipedia-artikler som gikk imot storselskapene, ble snart redigert bort og erstattet av næringsvennlige reklamesnutter. Forfattere som har postert ”krenkende” materiale, er blitt svartelistet av tilsynelatende nøytrale og objektive redaktører, og informasjonen som ble gitt, bar etter hvert preg av fortidas sensur.

Wikipedia eller den slagne landevei

Wikipedias grunnlegger latterliggjorde i 2014 et opprop med 8 000 mennesker som ønsket en mer troverdig debatt om alternativ medisin, og uttalte blant annet: ”Nei, det må være en spøk. Hver eneste som underskrev på dette oppropet, må gå i seg selv, vurdere sine forutsetninger og tenke nærmere på hva det betyr å være ærlig, saklig og sannferdig. Vi kommer ikke til å late som om innvendingene fra spinngale sjarlataner er det samme som en ”sann vitenskapelig diskurs.” Det er det ikke.”⁸

Det finnes flere kommentarer på uetisk bruk av Wikipedia (2012) og undertrykking av reportasjer⁹ og tallrike eksempler på Wikipedia partiskhet og hykleri (2015).¹⁰

Tidligere ble lesere brukt til å vurdere hvorvidt en Wikipedia-side var ”troverdig”, ”objektiv”, ”komplett” eller ”godt skrevet”. En meningsmåling med ”Vurder denne siden” fantes på bunnen av hver side. Denne ser ut til å ha blitt fjernet.¹¹

Hvitvasking av farmasøytika

Ta en titt på Wikipedias artikkel om cellegifter.¹² Legg merke til at det bagatelliserer negative resultater og ikke nevner en studie fra Fred Hutchinson Cancer Research Center, som fant at cellegifter gjør kreft mye verre; ikke diskuterer negative bivirkninger før langt ned i artikkelen; ingen steder i artikkelen nevner ordet ”sikkerhet”; og ”effekt” blir nesten oversett. Det lister imidlertid opp inntektene til de 10 mest solgte cellegiftene i 2013: de utgjorde totalt 37,47 milliarder dollar [nærmere 30 milliarder kroner etter dagens dollarkurs, red. anm.].

Wikipedias fyldige artikkel om det kolesterolsenkende medikamentet Lipitor¹³ dokumenterer ingen økt overlevelse (selvfølgelig, siden det ikke gjør det). Ordet ”effektivitet” diskuteres ikke, og ”effekt” viser bare til dette statinets evne til å redusere kolesterolnivået. Ingenting sies om levealder ved bruk av Lipitor; leverskader er så vidt nevnt; men artikkelen bemerker at medikamentet har ”solgt for mer enn \$ 125 milliarder dollar i løpet av 14½ år.” Dette

gjorde Lipitor til det mest solgte medikamentet noensinne, selv om det ikke er vist at det øker overlevelsen på lang sikt. Hvorfor blir ikke det nevnt?

Wikipedia ber ofte om penger fra leserne. Siden det stadig blir en mindre pålitelig informasjonskilde, kommer de store bidragsytere trolig å være de selskapene som begynte å forfalske informasjonsflyten. Etter de erfaringer undertegnede og andre bidragsytere har med nettstedets informasjon om kontroversielle temaer, ville jeg aldri bruke Wikipedia som kilde unntatt for dagligdagse saker. Og jeg ville være mistenksom selv for deres sannhetsgehalt.

*****boks*****

Om forfatteren

Howard Straus (f. 1943) fra New York har en bachelor i fysikk (1964) fra Massachusetts Institute of Technology (MIT) og er utdannet løytnant i USAs marine (1967–69), Rhode Island. Han var forskningsprogrammerer i USAs marine (Monterey, California) og arbeidet i 40 år med avanserte datateknikker, kommunikasjon, grafikk, vitenskapelig modellerings- og operasjonssystemer. Etter avsluttet karriere har han arbeidet med Gerson-terapi, inkludert 15 år som styremedlem i Gerson-instituttet, stiftet og leder Cancer Research Wellness Institute, og foreleser internasjonalt om ernæring og kreftterapi.

Straus er barnebarn av den kjente kreftlegen Max Gerson¹⁴ (1881–1959) og sønn av Charlotte Gerson¹⁵ (f. 1922), som startet Gerson-instituttet i 1976 og seinere Gerson-klinikken i Mexico. Han var Max Gersons fremste biograf, forfatter av boka *Dr. Max Gerson: Healing the hopeless* (Kingston, ON: Quarry Press, 2002), som ble anmeldt i *Journal of Orthomolecular Medicine* 2002; 17; 2: 122–4.¹⁶ Straus har publisert og redigert tallrike artikler, deltatt i fire dokumentarfilmer om Gerson-terapi og har fått Charlotte Gersons bøker publisert på 16 språk. Han helbredet sin forlovede fra basalcellekarsinom med Gersons terapi i 1989.¹⁷ Hun har vært frisk siden den gangen. Paret bor i Carmel, California; e-post hdstraus@sbcglobal.net.

*****

Hvis du vil vite mer

Azer SA, AlSwaidan NM, Alshwairikh LA mfl. Accuracy and readability of cardiovascular entries on Wikipedia: are they reliable learning resources for medical students? *BMJ Open*. 2015, 5: 1–14. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26443650>.

Wikipedias oppføring om hjerte- og karsykdommer manglet viktig detaljer om patofysiologi, symptomer, diagnostikk og behandling, og anbefales ikke til bruk i undervisning. I andre artikler viser forfatterne at liknende problemer eksisterer for Wikipedia-artiklene om gastroenterologi, leversykdom og luftveisproblemer.

Wilson AM, Likens GE. Content volatility of scientific topics in Wikipedia: A cautionary tale. *PLoS One* 2015;10: e0134454. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26275058>.

Politisk kontroversielle emner endrer seg hele tiden, og Wikipedia er derfor uegnet som en autoritativ kilde til vitenskapelig informasjon.

Kräenbring J, Monzon Penza T, Gutmann J mfl. Accuracy and completeness of drug information in Wikipedia: a comparison with standard textbooks of pharmacology. *PLoS One* 2014; 9: e106930. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25250889>.

Wikipedia-artikkelen om medikamentrelatert informasjon er nøyaktig og egnet for utdanning.

Hasty RT, Garbalosa RC, Barbato VA mfl. Wikipedia vs peer-reviewed medical literature for information about the 10 most costly medical conditions. *Journal of the American Osteopathic Association* 2014; 114: 368–73. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24778001>.

Fagfelleverderte artikler er mer nøyaktige enn Wikipedia når det gjelder vanlige spørsmål om pasientbehandling. Leserkommentarer til denne artikkelen påpeke imidlertid at leger og forskere (for eksempel forfatterne av denne studien) ofte ikke er tilstrekkelig skeptiske til fagfelleverdert medisinsk litteratur, slik at problemet ikke er begrenset til Wikipedia.

Edwards KL, Salvo MC, Ward KE mfl. Assessment and revision of clinical pharmacy practice Internet web sites. *Annals of Pharmacotherapy* 2014; 48: 258–67.

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24259640>.

Antyder at Wikipedia er det vanligste nettstedet som brukes av medisinske fagfolk, studenter og pasienter, men at det inneholder unøyaktig informasjon som ikke alltid enkelt kan oppdateres.

Leithner A, Maurer-Ertl W, Glehr M mfl. Wikipedia and osteosarcoma: a trustworthy patient's information? *Journal of the American Medical Information Association* 2010; 17: 373–4.

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20595302>.

Kvaliteten på Wikipedia-oppføringene om kreft er dårligere enn pasientinformasjon fra National Cancer Institute (NCI). Andre eksterne lenker til kilder som NCI bør brukes, og disse bør sjekkes ofte for å bekrefte kvalitet og nøyaktighet.

Koo M. Complementary and alternative medicine on Wikipedia: opportunities for improvement. *Evidence Based Complementary and Alternative Medicine* 2014; 105: 186.

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24864148>.

Selv om Wikipedia er en populær kilde til informasjon, er artikler om komplementær og alternativ medisin kortere med færre referanser enn konvensjonell medisin, og de fleste er unøyaktige.

Volsky PG, Baldassari CM, Mushti S mfl. Quality of Internet information in pediatric otolaryngology: a comparison of three most referenced websites. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology* 2012; 76: 1312–6. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22770592>.

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22770592>.

Wikipedia henger etter eMedicine når det gjelder innholdets nøyaktighet og feil.

Kilder:

¹ Straus H. The rise and fall of Wikipedia. First in internet searches; last in reliability. OMNS 2.2.2016.

<http://orthomolecular.org/resources/omns/v12n06.shtml>

² Blue V. Corruption in Wikiland? Paid PR scandal erupts at Wikipedia.

<http://www.cnet.com/news/corruption-in-wikiland-paid-pr-scandal-erupts-at-wikipedia/>.

³ Donovan J. Integrity of Wikipedia corporate articles corrupted by editing scandal. 18.12.2011.

<http://royaldutchshellplc.com/2011/12/18/integrity-of-wikipedia-corporate-articles-corrupted-by-editing-scandal/>

⁴ http://www.nytimes.com/2007/02/21/education/21wikipedia.html?_r=0

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Schools_and_colleges_banned_WP_in_2007-2008

⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Articles_for_deletion/Robert_Cathcart

⁷ <http://www.orthomolecular.org/resources/omns/v06n18.shtml>

⁸ <http://www.businessinsider.com/jimmy-wales-petition-response-2014-3>

⁹ <http://thenextweb.com/insider/2012/10/13/wikipedias-dark-side/#gref>

¹⁰ <http://drleonardcoldwell.com/2015/03/24/total-hypocrisy-wikipedia-sues-nsa-while-censoring-truth-and-promoting-corporate-propaganda/>

¹¹ Wikipedia bias: now you can do something about it. OMNS 17.8.2011.

<http://orthomolecular.org/resources/omns/v07n06.shtml>

¹² <https://en.wikipedia.org/wiki/Chemotherapy>.

¹³ <https://en.wikipedia.org/wiki/Atorvastatin>

¹⁴ <http://www.doctoryourself.com/gersonbio.htm>

¹⁵ Andrew W. Saul interviews cancer crusader Charlotte Gerson.

<http://www.doctoryourself.com/charlotte.html>

¹⁶ <http://orthomolecular.org/library/jom/2002/pdf/2002-v17n02-p120.pdf>

¹⁷ <https://www.youtube.com/user/gersoninstitute>